

Sammanfattning av LOKAL UTVECKLINGSSTRATEGI FÖR LEADER NEDRE DALÄLVEN 3

2017-05-16

Nedre Dalälvsområdet ligger i gränstrakterna mellan de fyra länen Dalarna, Västmanland, Uppsala och Gävleborg och omfattar de sju kommunerna Säter, Hedemora, Avesta, Sala, Heby, Tierp och Älvkarleby samt socknarna Österfärnebo i Sandvikens kommun och Hedesunda i Gävle kommun. Totalt har området drygt 116 000 invånare (2014) med en befolkningstäthet på 13 personer per km².

Genom området rinner Dalälven, som berör alla nio kommunerna. Älven är det som främst sammanlänkar området. Genom området går den biologiska norrlandsgränsen (*Limes Norrlandicus*). Särskilt utmärkande är de höga natur- och kulturvärdena. År 2011 erhöll området av Unesco utmärkelsen biosfärområde, efter nominering av regeringen och ett omfattande förarbete främst finansierat genom Leader Nedre Dalälven. Stora delar av området är avsatta som naturreservat och Natura 2000. En central del utgörs av Färnebofjärdens nationalpark.

Det är med denna utgångspunkt Leader Nedre Dalälven planerar sin inriktning under denna programperiod. Våra insatsområden och övergripande mål är:

ATTRAKTIVITET

HÅLLBARA JOBB

LIVSKRAFTIGA
VERKSAMHETER

I varierande grad är de tre insatsområdena tillämpliga i de tre fonder strategin omfattar; **landsbygdsfonden, regionalfonden och sociala fonden.**
(Området innefattas även i Havs- och fiskerifonden genom Leader Gästrikebygden)

Avsikten är att insatser inom dessa områden ska bidra till inflyttning, minskad utflyttning, nya företag och därmed försörjningsmöjligheter. Alla projekt måste inte direkt skapa arbeten. Det gäller bland annat ungdomsprojekt som ändå är av avgörande betydelse för ett attraktivt område. Vidare förstudier som senare i huvudprojekt förväntas skapa nya försörjningsmöjligheter.

VISION

Leader Nedre Dalälven

”Ett attraktivt område med hållbara jobb och livskraftiga verksamheter”

Kärnvärdena attraktivt, hållbara och livskraftiga, är mångfunktionella begrepp. Ett attraktivt område drar till sig besökare och lockar hushåll och företag till inflyttning, gör befolkningen mer välmående och leder till engagemang och ansvarskännande för områdets fortsatta utveckling. ”Hållbara” har bärighet på biosfärbearbetet som helhet men också på att projekt vi ska stödja ska vara livskraftiga och långsiktiga. Ambitionen med biosfärbearbetet är att främja en hållbar miljömässig, ekonomisk och social utveckling.

Leader Nedre Dalälven har mycket goda förutsättningar att konkret arbeta med och stödja verksamheter som utgår från kärnvärdena attraktivitet, hållbara jobb och livskraftiga verksamheter. Dessa värden och ambitionen att i ännu högre grad uppfylla visionen kommer att vara utgångspunkt vid bedömningen av stöd till projekt.

Visionens kärnvärden är desamma som de övergripande målen för hela strategin:

INSATSOMRÅDEN, MÅL OCH URVALSKRITERIER

De tre insatsområdena är direkt kopplade till visionen och kärnvärdena. Att bidra till en ökad attraktivitet för Nedre Dalälvsområdet är det övergripande målet för strategin. Två av de viktigaste faktorerna för större attraktivitet, som också är möjliga att påverka med lokalt ledd utveckling, är Hållbara jobb och Livskraftiga verksamheter.

Ett attraktivt område

Nedre Dalälvsområdets förmåga att attrahera människor till besök, bosättning och företagande har en avgörande betydelse för områdets utveckling. Grundförutsättningarna är mycket goda. Områdets natur- och kulturmiljöer håller en hög klass även internationellt, vilket bekräftats genom utnämningen till biosfär-område. Området erbjuder också en mångfald av attraktiva boendemiljöer i mindre städer, bruksorter och byar. Både för turistbesök och bosättning är närhet till vatten en mycket uppskattad kvalitet som förekommer på de flesta orter i området, såväl utefter Dalälven som vid insjöar, tjärnar och mindre vattendrag i det omgivande landskapet. Även nybyggnation i strandnära lägen kan bli aktuellt i begränsad omfattning i de LIS-områden (Landsbygdsutveckling i strandnära lägen), som utsetts i flera kommuner. Det öppna kulturlandskapet har också ett stort värde för attraktiviteten. Den viktigaste begränsande faktorn för en ökad inflyttning är tillgången till försörjningsmöjligheter. Den utgör därför ett eget insatsområde som utvecklas nedan.

Offentliga verksamheter och kommersiell service

Tillgången till offentlig och kommersiell service är en annan nyckelfaktor för viljan att flytta till eller bo kvar på en ort. Det ligger inte i Leader Nedre Dalälvens mandat att bygga upp eller driva verksamheter som en offentlig huvudman har ansvar för. Det är inte heller en uppgift för lokalt ledd utveckling att ge stöd till företag som erbjuder kommersiell service, annat än möjligen i mycket begränsad omfattning i vissa speciella fall, t.ex. **innovativa lösningar**. Däremot finns det tydliga samband mellan å ena sidan den nivå som kan upprätthållas på offentlig och kommersiell service på en ort och å andra sidan underlaget i form av kunder eller brukare.

Marknadsföring

En av huvuduppgifterna för lokalt ledd utveckling är att marknadsföra områdets attraktivitet både externt och internt, liksom även att sprida information och inspiration om det arbete som pågår för att öka attraktionskraften.

Social dimension

Strategins tredje insatsområde, Livskraftiga verksamheter, handlar om den sociala dimensionen av områdets attraktivitet. Erfarenheten av leadermetoden under tre programperioder i Sverige har visat att leaderprojekten här gjort **tydliga och bestående avtryck**. Det handlar om effekter som visserligen är svåra att mäta men inte desto mindre är av stor betydelse för den långsiktiga utvecklingen, såsom **samarbetsanda, framtidstro och möjligheter att i samverkan påverka sin egen livssituation**.

Hållbara jobb

Möjligheter för de bosatta i Nedre Dalälvsområdet att finna sin försörjning är en grundläggande förutsättning för en positiv befolkningsutveckling och en bibehållen eller förbättrad samhällsservice. Den främsta uppgiften för lokalt ledd utveckling i Nedre Dalälvsområdet är även fortsättningsvis att **verka för bevarande och nyskapande av försörjningsmöjligheter som är ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbara**.

Affärsutveckling och etablering av företag

En central uppgift för Leader Nedre Dalälven är att stödja samverkan som främjar företagande och entreprenörskap. **Fokus ligger i första hand på affärsutveckling av småskaliga verksamheter**. Här ingår också insatser som ger framtida intäktsmöjligheter, såsom utveckling av nya affärsmässiga varor eller tjänster och gemensamma insatser för marknadsföring. Insatsområdet inrymmer också verksamheter där den lokala nivån bidrar till att möjliggöra och underlätta etablering av företag som flyttar in till leaderområdet, liksom samverkansinsatser som ger möjligheter för befintliga företag att stärka och utvidga sin verksamhet.

Dynamisk utveckling av den lokala ekonomin

Ökad jämställdhet är – förutom att vara ett mål i sig – även viktigt att eftersträva för att möjliggöra en dynamisk utveckling av den lokala ekonomin och locka till inflyttning och återflyttning.

Turismnäring med uttalad miljöambition

Nedre Dalälvsområdet kännetecknas av höga naturvärden, välbevarade bruksmiljöer, ett levande kulturlandskap och naturgivna goda förutsättningar för turism, fiske och friluftsliv. Därtill är det geografiska läget gynnsamt med närhet till Mälardalen och delvis förbättrade kommunikationer. Turismnäringen har sålunda en **fortsatt stor utvecklingspotential** inom området och förtjänar särskild uppmärksamhet. Turismnäringen är inte enbart viktig i fråga om nya och bevarade försörjningsmöjligheter, utan har också genom sin utåtriktade verksamhet stor betydelse för att skapa och marknadsföra en attraktiv bygd med goda boendemiljöer och en hög grad av miljöanpassning. Utvecklingen av turismnäringen bedrivs med en uttalad miljöambition i nära samverkan med biosfärbetet. En hög grad av miljöanpassning av anläggningar och produkter utgör en viktig kvalitetsaspekt och bör framhållas vid marknadsföringen.

Upphandlingar med beaktande av kvalitet

Kommunal och annan storskalig upphandling av livsmedel och andra varor och tjänster har stor inverkan på det lokala näringslivet och påverkar även **utvecklingsmöjligheterna för lokal produktion och konsumtion**. Insatser görs i olika sammanhang för att utveckla metoder och sprida kunskap om hur storskalig upphandling kan genomföras med beaktande av kvalitetsaspekter som i högre grad kan tillgodoses vid lokal produktion. Det är en viktig uppgift för Leader Nedre Dalälven att på den lokala nivån stärka och komplettera detta pågående arbete.

Livskraftiga verksamheter

Det lokala engagemanget inom lokalt ledd utveckling har mycket att tillföra när det gäller den sociala miljön, i synnerhet på landsbygden. Förhållanden som har stor betydelse för attraktiviteten är bland annat möjligheter att ingå i ett socialt sammanhang, att vara delaktig i ett levande lokalsamhälle, att kunna påverka den egna livssituationen och att kunna känna trygghet i sin närmiljö. Föreningsliv, kultur och tillgång till mötesplatser är viktiga faktorer i sammanhanget.

Gynnsam utveckling

Ett väsentligt inslag i framgångsrika lokala utvecklingsprocesser är **uppbyggnad av ett starkt socialt kapital** i form av kontakter, nätverk och förtroende. Lyckas man med detta, har en god grund lagts för fortsatt gynnsam utveckling av lokalsamhället. Sådana processer tar tid, men kan på längre sikt ge goda effekter och bör därför kunna ges stöd inom lokalt ledd utveckling.

Ökad lokal självförsörjning

Den lokala nivån har en nyckelroll i den förändringsprocess det innebär att anpassa den materiella konsumtionen till vad som ur global synvinkel är långsiktigt hållbart. Lokala initiativ och lokala samverkanslösningar för produktion och konsumtion har här en osedvanligt stor uppgift att fylla. Med en större **geografisk närhet mellan produktion och konsumtion** minskar behovet av resurskrävande transporter.

Ökad lokal självförsörjning kan också bidra till att hushåll uppnår en god standard och en hög livskvalitet även med lägre förvärvsinkomster. De sociala aspekterna är inte minst betydelsefulla. Ju högre grad av samförstånd och delaktighet som kan uppnås i förändringsprocessen, desto bättre förberedda kommer våra samhällen att vara på de stora förändringar som krävs för att uppfylla Sveriges och EU:s klimatmål.

Satsning på ungdomsverksamhet

Ungdomarnas livssituation i leaderområdet är betydelsefull. Det är angeläget att de ungdomar som lämnar området för studier eller arbete bär med sig en positiv bild av sin uppväxtmiljö och en samhörighet med bygden. Därmed finns grundförutsättningen för att det ska framstå som ett tilltalande alternativ att senare i livet flytta tillbaka till hembygden. Det är också väsentligt att de ungdomar som väljer att stanna kvar har goda förutsättningar för ett bra arbetsliv, studier och en fritid med valmöjligheter. Goda möjligheter för områdets ungdomar till personlig utveckling och ett rikt socialt liv inverkar också i hög grad på områdets **attraktionskraft för inflyttning**. Dessutom är det viktigt att inspirera ungdomar att ta egna initiativ och delta aktivt i områdets utveckling, inte minst på lokal nivå. En särskild satsning på ungdomsverksamheten planeras under denna period, som syftar till att göra ungdomarna delaktiga i såväl sina respektive lokalsamhällen som i leaderarbetet i sin helhet.

Inflyttade - en värdefull tillgång

Olikheter ifråga om kön, ålder, kultur, kunskaper, boendetid på orten och erfarenheter ger sammantaget lokalsamhället en rikedom som till alla delar behöver komma till användning i utvecklingsprocessen. Det är därför angeläget att i alla sammanhang eftersträva tillgänglighet och ett brett och jämlikt deltagande. Inflyttare – vare sig de flyttat in från andra delar av Sverige eller från andra länder – kan ofta bli en värdefull tillgång i den lokala utvecklingen och upptäcka möjligheter som inte uppmärksammas av dem som alltid bott på platsen. Insatser som syftar till att **välkomna inflyttare och underlätta deras integration** på sin nya bostadsort är därför väl motiverade. Även till vårt område anländer nu asylsökande i större antal än någonsin tidigare och det ingår i Leader Nedre Dalälvens uppgifter att bidra till de insatser som görs för att ge dem ett värdigt och välkomnande mottagande samt att motivera asylsökande som fått uppehållstillstånd att stanna kvar inom området.

HANDLINGSPLAN

All verksamhet inom Leader Nedre Dalälven ska präglas av **öppenhet, demokratiska och jämställda attityder och arbetsformer** samt ha ett tydligt fokus på **miljöfrågorna**.

Jämställdhet och icke-diskriminering

Genomförandet av strategin ska utgå från ett jämställdhets- och normkritiskt perspektiv. LAG har urvalskriterier till hjälp som en checklista för bedömning av hur projektansökningar följer strategins mål, såväl övergripande som horisontella.

Integration och mångfald

När människor flyttar sprids arbetskraft, kunskap och idéer, nätverk växer och nya möjligheter uppstår. Insatser som syftar till att välkomna invandrare och underlätta deras integration på sin nya bostadsort är därför väl motiverade. De nya svenskarna är en resurs som vi behöver bli bättre på att ta tillvara. Mångfald och tolerans skapar tillväxt.

Miljö och hållbar utveckling

Utnämningen till biosfärområde bekräftar att Nedre Dalälvsområdet har unikt värdefulla natur- och kulturmiljöer och att det i området pågår ett aktivt samarbete för hållbar utveckling ur ekologisk, ekonomisk och social synvinkel.

Detta gäller också leaderarbetet. Social hållbarhet handlar om att bygga ett långsiktigt stabilt och dynamiskt samhälle där grundläggande mänskliga behov uppfylls. Ekologisk hållbarhet handlar om att hushålla med mänskliga och materiella resurser på lång sikt. Ekonomisk hållbarhet betyder att ekonomisk tillväxt inte får ske till priset av ett segregerat, ojämnt samhälle och en förstörd miljö. Leaderprojekten måste anpassas efter vad miljön och människors hälsa tål så att vi långsiktigt investerar i dessa resurser.

Vad kan lokalt ledd utveckling göra för att medverka till ett attraktivt område, hållbara jobb och livskraftiga verksamheter?

För att främja bibehållande och ytterligare förstärkning av områdets attraktivitet ska Leader Nedre Dalälven **prioritera de projekt som tydligast bidrar till måluppfyllelsen** och som direkt eller indirekt skapar nya hållbara arbetstillfällen, nya företag och inflyttning. Utgångspunkten för projekten ska vara det som gör området attraktivt. Projekten kan ha en mer lokal karaktär t.ex. i en kommunal del eller vara tematiska och sträcka sig över delar eller hela leaderområdet. **Projekten ska skapa delaktighet**, eftersträva medverkan från privata sektorn, ideella sektorn (här räknas även den informella sektorn, föreningstillhörighet ska inte vara något krav) och offentliga sektorn.

Ökat nätverkande och innovativa lösningar

Det finns många småskaliga turistföretag, men inga större om man ser till antalet anställda. Knappt något av de över 100 företagen har mer än fem anställda. En utveckling av turismen i området vore om dessa företag kunde öka antalet anställda. Det är dock inte realistiskt på kort sikt. Snarare är det så att företag med något fler anställda, främst logianläggningar, successivt minskat antalet anställda sedan drygt 10 år tillbaka. För att stärka turismen, omsättningen i turistföretagen och därmed i bygden i övrigt behövs därför på kort sikt andra metoder som på något längre sikt också kan öka antalet anställda inom turismen. Den åtgärd som närmast står till buds för att företagen ska bli starkare i olika avseenden är **ökat samarbete och nätverkande** mellan dem. Liksom för kommunerna har även företagen mycket att vinna på att använda sig av biosfärutmärkelsen och syftet med biosfärområdet. För sådana insatser med ökat nätverkande passar leadermetoden väl in. LAG kommer därför att i turismhänseende **prioritera insatser där turistföretagen samverkar** i sin marknadsföring, produktutveckling eller paketering och som därigenom ökar områdets attraktionskraft. LAG har också ställt sig positiv till någon form av mikrostödd till enskilda företag där ett mindre belopp kan ha en avgörande betydelse för företagets utveckling i nämnda avseenden. Den regionala fonden skulle kunna vara tillämplig för denna typ av insatser. Vid sidan av turismen kommer Leader Nedre Dalälven att särskilt **stödja nätverk som vill initiera och genomföra innovativa lösningar**, tekniska lösningar och/eller affärsmöjligheter som innebär att behov kan tillgodoses på ett mindre miljöstörande sätt än tidigare. I det sammanhanget vill LAG också bidra till offentliga verksamheters möjligheter till ökad lokal upphandling av livsmedel och andra produkter.

I första hand är **landsbygdsfonden** och **regionala fonden** tillämplig. Regionala fonden med sina i sammanhanget begränsade resurser passar främst i mindre delprojekt (där Leaders speciella förutsättningar passar in med sitt trepartnerskap) kopplade till större projekt.

Ge möjlighet att delta, lära och praktisera

En mycket viktig del är att **få med de som står långt från arbetsmarknaden**. Inte minst gäller detta invandrare och flyktingar, men även infödda ungdomar, funktionsnedsatta och andra som kan ha svårt att komma ut på arbetsmarknaden. Riktade insatser för just dessa personer sker främst genom sociala fonden. Sådana projekt genomförs lämpligtvis i nära samverkan med berörda myndigheter såsom kommuner, arbetsförmedlingar och Migrationsverket. Huvudinnehåll i dessa projekt avses vara att få med målgruppen i samhällsgemenskapen. Personer i målgruppen kan exempelvis ges möjlighet att delta, lära och praktisera aktiviteter där Leader Nedre Dalälven och dess nätverk har bred erfarenhet, bland annat inom turism, fritidsfiske och natur- och kulturmiljöverksamheter. Utöver dessa riktade projekt ska även **projekt finansierade med landsbygdsfonden eller regionala fonden premieras om personer från målgruppen inbjuds att delta**.

Projekt i olika former för ungdomar

Ungdomarnas delaktighet är en nyckelfråga för områdets attraktionskraft. Ungdomar utgör en grupp med förhållandevis liten möjlighet att påverka sin egen levnadssituation. Om man är under 18 år saknas politisk makt och dessutom har ungdomar ofta dåliga ekonomiska resurser. Ungdomar ska kunna bedriva allt från små projekt av checkkaraktär med mycket enkelt ansöknings- och rekvisitionsförfarande till fullstora projekt med samma krav och urvalskriterier som andra projekt. Det ska finnas ungdomscoacher och ett ungdoms-LAG (beredande ungdomsorgan under LAG). Som ungdomar räknas i sammanhanget personer i åldern 13-25 år.

Samarbete med andra leaderområden i Sverige och övriga EU

Planen är att fördjupa samarbetet med Leader Pomoväst i svenskspråkiga Finland, Leader Nedre Dalälvens granne österut, med likheter i historia, kultur, natur och tänkesätt. Andra samarbeten med områden utanför Sverige är ännu inte planerade, men kan tillkomma, t.ex. med andra biosfärområden i Europa. Inom Sverige ligger det nära till hands att söka samarbeten med områden geografiskt nära och områden som har särskilt fokus på turism- och miljöfrågor.

URVALSPROCESS

LAG:s urvalsprocess ska vara **öppen, icke-diskriminerande och objektiv**. Processen ska dokumenteras skriftligt och ha en tydlig koppling till strategin. Detta åstadkoms genom en systematisk urvalsprocess med utgångspunkt i EU-förordningens direktiv.

LAG har beslutsmöten fyra gånger per år som tydligt annonseras ut på hemsida, i nyhetsbrev och andra relevanta informationskanaler där projektansökningar behandlas. Kansliet kommer att göra kontinuerliga uppföljningar av hur de olika insatsområdena uppfylls för att säkerställa att strategin genomförs enligt plan.

Ställningstagande till projektansökningar sker alltid utifrån utvecklingsplanen för leaderområdet. Urvalskriterierna används därvid av LAG som en checklista för att se om det aktuella projektet uppfyller kraven för att få stöd. Eftersom urvalskriterierna har en avgörande betydelse vid beslutsfattandet, ska sökandena själva skriva kommentarer till dessa som en obligatorisk del av ansökan.

Obligatoriska krav som måste uppfyllas för att komma vidare i urvalsprocessen:

Har projektet genomförandekapacitet?	Ja/Nej
Har projektet en väl förankrad projektplan och underifrånperspektiv?	Ja/Nej
Finns det tillräckligt mycket ideellt arbete och/eller andra privata kostnadsfria resurser?	Ja/Nej

Bedömningsgrunder:

Genomförandekapacitet:

Projektet nätverkets kapacitet att genomföra projektet under projekt-tiden med avseende på personella och andra resurser.

Namn, kortfattad presentation och arbetsuppgifter erfordras för projektledare, ekonomiansvarig och eventuell annan strategisk person i projektet. Tidigare erfarenheter och/eller utbildning anges som talar för att uppgiften klaras.

Förankring och underifrånperspektiv:

För att uppfylla kravet på underifrånperspektiv krävs aktiva åtgärder som säkerställer att alla som är berörda eller intresserade ges möjlighet att delta, såväl vid utveckling av projektidé som vid genomförande.

Ideellt arbete/privata kostnadsfria resurser:

Önskvärd insats av ideellt arbete alt. privata kostnadsfria resurser är minst 50 % av planerad projektbudget. 30 % av projektbudgeten bedöms dock som tillräckligt.

Samtliga mål och urvalskriterier finns att läsa i Lokal Utvecklingsstrategi för Leader Nedre Dalälven 3 med bilagor och finns på www.leadernedredalalven.se

SAMVERKAN MELLAN FONDER OCH MED ANDRA AKTÖRER

Fondanvändning och samverkan med andra aktörer

Leader Nedre Dalälven har ambitionen att verka inom landsbygdsfonden, sociala fonden och regionala fonden. Området kommer även att ingå i ett fiskeområde medfinansierat av Havs- och fiskerifonden tillsammans med Leader Gästrikebygden och Leader Hälsingebygden med Leader Gästrikebygden som administratör.

Samarbete med kommunerna

Sedan år 2001 har Nedre Dalälven i leadersammanhang utvecklat en modell för samarbete med områdets nio kommuner som innebär att varje kommun får utse en kontaktperson, som regel en kommunanställd tjänsteman. Kontaktpersonerna bistår kansliet med information och rådgivning till blivande projektgrupper i sina respektive kommuner och stödjer goda idéer som kan utvecklas till bra leaderprojekt. Kontaktuppgifter till de kommunala kontaktpersonerna finns på Leader Nedre Dalälvens hemsida: www.leadernedredalalven.se/kontakter

Samarbete med länsorganen

För att säkerställa att dubbelfinansiering undviks och att möjliga synergieffekter blir så stora som möjligt, kommer Leader Nedre Dalälven att ta kontakt med länsstyrelser, regionförbund och landsting i de fyra län som ingår i vårt område och tillsammans med dem utforma rutiner för ömsesidigt utbyte av information om pågående verksamhet och inkomna ansökningar.

ORGANISATION

För den operativa verksamheten har LAG tillgång till ett kansli med anställda medarbetare. Kansliets uppgifter är bl.a. att bereda ärenden inför möten i LAG och VU och verkställa beslut, informera bygden om lokalt ledd utveckling genom leadermetoden, tillsammans med kontaktpersonerna i kommunerna bistå projektgrupper med rådgivning och utveckling av idéer till kompletta ansökningar, fortlöpande hålla kontakt med beviljade projekt, handha kontakter med medfinansierare och myndigheter m.fl., hantera Leader Nedre Dalälvens ekonomi och ansökningar om utbetalning från projekt i samverkan med SJV.

Personal

Lotta Heimersson
Verksamhetsledare
Tel. 0291-213 14
lotta@nedredalalven.se

Karin Andersson
Administratör
Tel. 0291-213 16
karin@nedredalalven.se

Adress och kontaktuppgifter:

Leader Nedre Dalälven 3
Kölnavägen 25
810 21 Gysinge

Telefon växel: 0291 - 211 80

E-post: info@nedredalalven.se

På hemsidan: www.leadernedredalalven.se finns bl.a. aktuell information, strategi, datum för beslutsmöten i LAG, presentation av pågående och avslutade projekt, kontaktuppgifter, anvisningar och blanketter till projektgrupper inför ansökningar och för pågående projekt.